

UMETNIČKA GALERIJA SA URBANISTIČKIM REŠENJEM OBALE LIMA U PRIBOJU

ART GALLERY ON THE LIM PROMENADE IN PRIBOJ

Inda Gogalić, *Fakultet tehničkih nauka, Novi Sad*

Oblast – ARHITEKTURA

Kratak sadržaj – Tema ovog rada jeste uređenje šetališne staze na obali reke Lim, kao i koncipiranje objekta umetničke galerije koja je smeštena u njenom produžetku. Cilj projekta jeste uvođenje pejzaža iz okruženja u arhitektonski objekat i integracija slobodnog vremena sa vremenom posvećenom obrazovanju iz oblasti kulture.

Ključne reči: šetalište, projektovanje, urbanizam, galerija, kultura, pejzaž

Abstract – The subject of this work is the design of the promenade on the bank of the river Lim, as well as the conception of the object of the art gallery, which is located in its extension. The aim of the project is to introduce landscape environment into an architectural object and integrate leisure with time devoted to cultural education.

Keywords: promenade, design, urban design, gallery, culture, landscape

1. UVOD

Korišćenje slobodnog vremena za odmor i zabavu, ljudima u današnje vreme ostavlja malo prostora za kulturno uzdizanje pa su tako mnogi objekti kulture izgubili svoj značaj kao mesto okupljanja i edukacije ljudi. Smeštanjem novog objekta galerije tako da deluje i funkcioniše kao produžetak šetališta i nastavak zabavnih sadržaja, obuhvatiće se upravo svi faktori koji će uticati na promenu percepcije o kulturi. Tako će ona postati i mesto edukacije, mesto zabave, okupljanja, razmene interesovanja i odmaranja.

2. LOKACIJA

Opština Priboj se nalazi u jugozapadnom delu Republike Srbije, na tromeđi Srbije, Crne Gore, Bosne i Hercegovine. Sastoji se iz Starog i Novog dela grada smeštenih na desnoj i levoj obali reke Lim. Reljef opštine Priboj je veoma raznovrstan i intenzivno diseciran. U reljefu se izdvajaju tri osnovna makrooblika: Rečne doline Lima i Uvca, fluviodenudacione površi i planinske mase, koje se uglavnom dižu sa ovih površi. Tako karakterističan, reljef postaje inspiracija za koncept novoprojektovanog rešenja.

NAPOMENA:

Ovaj rad proistekao je iz master rada čiji mentor je bila prof. dr Jelena Atanacković Jeličić.

2.1. Analiza lokacije

Šetališna staza nalazi se u novom delu grada, uz samu obalu reke Lim. Kako se Priboj razvijao duž reke, kao linearno naselje meandernalnog tipa, tako se i šetalište pruža kroz ceo novi deo grada. Može se uočiti da se položaj analizirane površine nalazi u geometrijskom centru novog dela grada (slika 1). Međutim, najveći deo aktivnosti odvija se sa leve strane reke. Povoljan položaj šetališta omogućava pristup iz skoro svih sporednih ulica koje vode iz centra grada.

Slika 1. Dispozicija analizirane površine

Šetališna staza na neki način uokviruje sva mesta glavnih aktivnosti u novom delu grada i na taj način postaje lako dostupna. Kako je Priboj smešten u dolini, sa obe strane reke izdižu se brda, što znači da se sa analizirane promenade pružaju prelepe panoramske vizure na pejzaž, kao i na reku Lim.

3. KONCEPT

Inspiracija za funkcionalnu organizaciju, ali i za izgled objekta u eksterijeru uzeta je direktno iz neposrednog okruženja, geomorfologije mesta i iz načina na koji je koncipiran sam grad. Tok reke Lim jasno se oslikava u projektu kao hol objekta, glavna komunikacija i pravac kretanja posetioca. On se nastavlja na novouređeni kej, odnosno gore pomenuto šetalište.

Uvođenjem novih sadržaja i približavanjem keja reci, zahvaljujući prirodnim i veštačkim nasipima, privlači se još veći broj posetioca različitih kategorija. „Spajanje” keja i objekta ima za cilj spontano navođenje šetača da prođu kroz prostore novoprojektovane galerije. Na taj način, „slučajni” posetioci dovode se u kontakt, bar na kratko, sa kulturnim sadržajima koji bi mogli potencijalno da ih zainteresuju, privuku njihovu pažnju i postanu predmet njihovog interesovanja.

U istom maniru, okolna brda i njihova podnožja, gde su smešteni stanovanje i ostali sadržaji grada, na objekat se preslikavaju u vidu prostora sa glavnim sadržajima novorojektovane galerije. U ovom momentu novonastali prostori su međusobno razdvojeni glavnim pravcem komunikacije. Kako je ovaj problem u gradu rešen postavljanjem pet pešačkih i kolskih mostova duž toka reke kroz grad, tako pozicije mostova u odnosu na reku postaju pozicije pasarela u odnosu na hol, tj. glavnu komunikaciju kroz objekat.

Slika 2. Tok reke Lim kroz Priboj

Slika 3. Grad kao koncept za novi objekat

3.1. Pozicioniranje objekta

Kako je Priboj od samog nastanka direktno vezan za Lim, samu reku i njen tok, tako su i pribojci od uvek bili naklonjeni ovoj nemirnoj vodi i njenim obalama. Privrženost stanovništva reci, kao i mnogobrojne aktivnosti koje se na njoj odvijaju doprinose donošenju odluke da se objekat galerije smesti baš na obalu Lima, između dva mosta, pešačkog i kolskog, koje spaja šetališna staza, čije uređenje takođe postaje predmet ovog projekta.

4. TEHNIČKI OPIS OBJEKTA

4.1. Konstruktivni sistem

Objekat je potpuno otvoren prema reci zahvaljujući upotrebi skeletne konstrukcije, a samim tim i formiranjem staklenih fasada koje odaju utisak lakoće i lebdjenja iznad vode. Na odabir skeletnog sistema uticala je i želja za formiranjem otvorenog plana, kombinovanjem prostornih celina kako bi se unutar razigrane forme postigao jednostavan i čist prostor.

Zbog postavljanja objekta uz samu reku bilo je neophodno razmišljati o vanrednim situacijama u slučajevima izlivanja, iako se to ne dešava jer je nivo vode regulisan branom koja se nalazi 3 km uzvodno. Prostor u najnižoj tački objekta zamišljen je kao galerijski i potpuno otvoren.

U slučaju poplava, ostavlja se mogućnost uklanjanja staklene fasade iz prizemnog dela, kako bi voda mogla nesmetano da prođe kroz otvoren prostor objekta, ne

oštećivši ga značajno. Sistem otvaranja staklene fasade prema reci daje pogodnost i u funkcionalnom smislu, odnosno briše granicu između objekta i pejzaža i ostavlja mogućnost transformacije prostora na različite načine i za različite vrste aktivnosti.

4.2. Materijalizacija

Faktori koji su u najvećoj meri uticali na materijalizaciju objekta jesu lokacijski uslovi i sama funkcija. Kako je objekat orjentisan linijski, on na neki način predstavlja granicu između urbanog dela grada na zapadu i pejzažnih, prirodnih, manje urbanih elemenata na istoku. Iz ovog razloga na objektu se jasno može primetiti oslikavanje ovog fenomena iz okoline. Tako zapadnom fasadom dominira smirena bela površina sa ustakljenim segmentima u cilju da se ne naruši previše arhitektura susednih građevina, nastalih sredinom XX veka. Istočna fasada, međutim predstavlja kombinaciju zatvorenog i prozračnog.

Za materijalizaciju rampi izabran je belo obložen beton u kombinaciji sa staklenim panelima. Prvi sprat čine staklene fasade, dok je drugi opet zatvoren gips kartonskim pločama kako bi se ispoštovala osnovna funkcija objekta. Drvo kao materijalizacija brisoleja postaje sasvim logičan korak, budući da je objekat okružen rekam, vegetacijom, neverovatnim pejzažom i vizurama. Njihova izražena vertikalnost dovodi ih u ravnotežu sa horizontalno orjentisanim ostatkom objekta.

Materijalizacija objekta u enterijeru je svedena i jednostavna kako bi iskazala poštovanje i pružila prednost funkciji. Smirene boje zidova, podova i plafona galerije ne ostavljaju mogućnost da se pomeri akcenat sa ekspanata.

5. FUNKCIONALNA ŠEMA ŠETALIŠNE STAZE

Ovaj prostor je koncipiran na tri nivoa i tako ćemo ga i posmatrati, kao tri funkcionalne celine. Između svakog nivoa postavljene su rampe, ukupno 6 njih, 3 na jednoj visinskoj prepreci i 3 na drugoj, kao i dva stepeništa. Na taj način obezbeđeno je nesmetano kretanje svim korisnicima. Prva celina, na koti ulice, namenjena je biciklističkom saobraćaju, kako bi se ostatak šetališta rasteretio od ovog vida kretanja i postao bezbedan za korisnike. Staza je od Limske ulice razdvojena postojećim drvoredom koje obezbeđuje hlad i prijatnu atmosferu, ali i stvara osećaj sigurnosti biciklistima.

Pešačka staza samim tim usmerena je na sledeću celinu koja je dva metra niža od nivoa ulice. Na nekoliko mesta, duž pravca pružanja ovog segmenta izbačeni su manji i veći platoi, pravougaonog ili kvadratnog oblika koji imaju svoju funkciju na ovom, ali i na nižem nivou šetališta. Ovde oni imaju ulogu vidikovca, uređeni urbanim mobilijarom predstavljaju prijatna mesta za socijalizaciju sa pogledom na reku i okolna brda, dok na nižem nivou stvaraju ušuškane, nešto intimnije prostore.

Na samoj sredini, jedan od platoa nadvija se u visini ulice, celom širinom obe staze, što ga dovodi do same granice sa rekam. Tako postavljen on ima ulogu nadstrešnice jednog dela najnižeg nivoa šetališta. Na većem delu ovog segmenta nalazi se linijski postavljeno drveće, naizmenično sa klupama i podnom rasvetom.

Na taj način obezbeđen je hlad u toplim, letnjim periodima. Na ovom nivou, kao nastavak na stazu nailazi se na severnu rampu novoprojektovane umetničke galerije, koja svojom komunikacijom kroz objekat postaje sastavni deo šetališta. Na taj način korisnici imaju mogućnost da se upoznaju sa kulturnim sadržajima. Treća celina šetališta nalazi se na nivou metar nižem od druge celine i tri metra nižem od nivoa ulice. U ovom pojasu, gore pomenuti vidikovci prave uvučene mikroambijente, uvale nameštene elementima za sedenje.

Osim što odaju utisak veće intimnosti u sklopu javnog prostora, oni su i odlična zaštita od vetra budući da se ovaj deo šetališta nalazi na samoj granici sa rekam. Naizmenično sa uvalama nalaze se ozelenjeni nasipi. Na centralnom delu, odmah ispod objekta omladinskog centra predviđene su drvene stepenice, tribine koje se mogu koristiti u različite namene.

Na jednom svom delu one su natkrivene vidikovcem/terasom. I ovaj segment šetališta vodi do umetničke galerije, ali ovaj put ne usmeravajući posetioce da prođu kroz njene sadržaje, već ispod objekta, preko terasastih platoa koji se nadvijaju nad rekam.

Slika 4. Izometrijski prikaz dela šetališta

Slika 5. Izometrijski prikaz dela šetališta

6. ZAKLJUČAK

Na našim prostorima a i u svetu, kultura je trenutno koncentrisana u pojedinim tačkama – u gradovima koje naseljava više stotina hiljada stanovnika, dok udaljavanjem od gradova kulturološki uticaj znatno slabi.

Takođe, primetno je da i u manjim mestima gde ipak postoje institucije kulture, ne postoje uslovi za realizaciju adekvatnih programa i održavanje određenih manifestacija. Ono što je potrebno uraditi jeste decentralizacija kulturnih sadržaja, što se može postići izgradnjom objekata na mestima gde se oseća potreba za tim sadržajima.

Međutim, da li je dovoljno samo podići objekat kako bi ljudi u malim sredinama stekli novu naviku i razvili interesovanje za kulturu.

Osvrćući se na to pitanje, ovaj projekat se bavi odnosom kulture, arhitekture, prirode, urbanizma i psihologije ljudi. Uzimanjem u obzir stvarne potrebe korisnika, potrebu za prirodom i potrebu za prostorom gde će izlagati svoju umetnost, dolazi se do ideje da povezivanje ta dva zapravo bude šansa za okretanje manje zainteresovanih grupa ka kulturi.

Slika 6. 3D prikaz projektovanog objekta

Slika 7. 3D prikaz projektovanog objekta

Slika 8. 3D prikaz projektovanog objekta

Slika 9. 3D prikaz projektovanog objekta

4. LITERATURA

- [1] Martin Price. (1996). *The Natural Way of Nature*,
- [2] Momir Marjanović. (2012). *Iz prošlosti pribojskog kraja*. Zavičajni muzej, Priboj,
- [3] J. Gehl, L. Gemzo. (1996). *Public space-public life*. The Danish architectural press and the royal Danish academy of arts with school of architecture publishers. Copenhagen,
- [4] <https://www.priboj.rs/o-priboju/istorija-priboja>
- [5] <http://www.travel.rs/sr/srbija/gradovi/priboj>

Kratka biografija:

Inda Gogalić rođena je u Priboju 1993. god. Osnovne akademske studije završila je 2017. godine na Fakultetu tehničkih nauka u Novom Sadu, na kom brani i master rad 2019. godine iz studijskog programa Arhitektura-oblast Arhitektura i urbanizam.